

Z NAŠICH REVUÍ.

Vojensko-technické zprávy II., č. 5.

Z původních článků píše mjr. ing. Potěšil o historickém vývoji ručních a puškových granátů se stanoviska konstrukce zapalovače. Je to navázání na diskuse o ručních granátech z čísel předešlých. Zmiňuje se o tom, že první užití granátu jako obranného prostředku datuje se z 15. století. V minulém století, hlavně následkem předčasných výbuchů v ruce vrhačů, byly ruční granáty vyřaděny z výzbroje armád a teprve za rusko-japonské války zavedeny byly znova. Ve světové válce staly se nejužitečnější zbraní pěchoty v boji na blízko. Po této historické stati následuje rozdělení a úvaha o vlastnostech granátů časovacích, dopadových a přechodných typů. Jako ofensivní granát typuje granát časovací se zapalovačem fríckním bez masivních součástí (na př. celé z papíru), aby rozletky nebyl ohrožen útočník. Mechanický zapalovač má ovšem tu výhodu, že vybuchuje současně při dopadu. Pro defenzivní granát uvádí, že hodí se veškeré druhy granátů. Velký důraz klade na to, aby granáty bylo možno nositi odjištěné, aby zaručena byla okamžitá pohotovost.

Srovnáme-li požadavky, které autor uvádí, vidíme tu obdobnou svízel jako je s doprovodným dělem. Nutno i zde, stejně jako u doprovodného děla, nežadat vlastností, jež jsou protilehlé. Myslím, že dopadový granát s citlivým zapalovačem, odjištěný v poslední chvíli, by dobře vyhovoval.

Mjr. ing. Sládeček popisuje dále zvedání mostů a jako příklad uvádí zdvihání mostu v Parkáni a přes Boudrog. Jak známo, byly oba mosty odstřeleny při vpádu maďarských bolševiků na Slovensko v r. 1919. Zvednutí obou provedl železniční pluk. U Parkáně odstřeleno bylo jedno pole železného mostu přes Dunaj tak, že nosník na straně parkánské se zřítil do vody a zabojl do dna, kdežto na straně druhé zůstal viseti na ložiskách. Délka pole činila 81.50 m, váha 352 t. Ke zvedání došlo v červenci 1921 na žádost ministerstva veřejných prací. Zvedání provedeno tak, že byly zaraženy pod styčníky piloty, a střídavě zvedáno hydraulickými zvedáky, zároveň byla konstrukce podepírána dřevěnými pražci. Práce byla skončena 24. září téhož roku. Za jeden den, t. j. ve dvou směnách po 6 hodinové práci, 40 mužů zvedlo konstrukci o 90 cm. Stať doprovázejí četná vyobrazení, jež pěkně znázorňují postup této největší práce našeho železničního pluku, vedené osobně autorem.

V dalším gen. Podojál sděluje o tajemství výroby rakouské bronzové dělové, o níž píše, že je ceny historické, neboť je dělová bronz navždy vyřaděna z řady konstrukčního materiálu dělového a nebudou se tudíž o ni rozšiřovati.

Z recensí a hlídkových statí dovidáme se o technické práci sboru voj. inženýrů v Americe. Vojenská inženýři ve Spojených státech zaujímají tam zvláštní postavení a mají velkou tradici. Svěřovány jsou jim velké práce státní, aby měli pro případ války co

největší zdatnost technickou i aby v míru byli co nejlépe využitkováni. Jejich činnost datuje se více než 100 let, a tehdy svěrovány jim byly veškeré práce státní. Ještě dnes, když již řadu prací převzaly civilní úřady, zůstaly vojenským inženýrům veškeré práce vodní, přístavní a úprava řek. Vojenští inženýři dostávají vojenskou výchovu, výcvik u setnin a tvoří zvláštní těleso, nazvané sbor voj. inženýrů. Část slouží u trup, větší část je zaměstnána na pracích státních, jež sami zadávají a řídí. Sbor má k dispozici vlastní bohatý stavební inventář, najmě bagry a lodě, který zapůjčuje podnikatelům, jimž práci zadal. Zajímavá je výchova vojenských inženýrů: Nejprve studuje dvouletou technickou akademii, pak nastupuje praktickou službu řadovou. Poté absoluuje jednoroční kurs na inženýrské škole, jejímž účelem je vychovati z něho velitele technické roty. Po delší praktické službě a velení rot jsou kapiténi inženýři povoláni na roční kurs školy generálního štábu a po jeho úspěšném absolvování do vysoké školy válečné. Připomínám, že do sboru vojenských inženýrů přijímání jsou nyní i posluchači civilních technických škol. Hle, co podnětů pro výchovu našeho inženýrského dorostu. Bude i u nás třeba, aby vojenskému inženýru dostalo se povinného vojenského vzdělání, aby svoje obsáhlé technické znalosti mohl aplikovati na rozvoj armády.

Hlídká pozemní obrany proti letadlům přináší popis a vyobrazení počítadla oprav denních a zvláštních vlivů pro střelbu proti letadlům. Je to konstrukce provedená českou firmou.

Hlídká ženijní obsahuje popis ženijního vojska v Anglii (škpt. ing.

Hájek), jeho historický vývoj a popis výzbroje. Stať doložena je četnými vyobrazeními. Dále mjr. ing. Veselý zmiňuje se o strojní službě v armádě polské. Tato má, obdobně jako my, strojní prapor (bataljon masinowy), který, na rozdíl od našeho, obsahuje jen činnost elektrotechnickou. Jsou v něm organisovány světlomety a to na pokrok proti nám, světlomety obojí, pozemní i proti letadlům.

Zbrojní hlídka přináší kritiku ručního granátu jihoslovanského plukovníka Djuriče od mjr. ing. Potěšila, a automobilní hlídka popisuje gazogène a rotační kompresor. Různé zprávy mají zmínku o materiální přípravě války v Polsku. R. 1924 zřízeno bylo v Polsku 40 nových továren pro válečný průmysl. Roční produkce činí 150.000 pušek. Má se zřídit arsenal pro opravu děl, zbrojní dílny jsou již dobudovány, připravena je výroba vlastních kulometů a doprovodných zbraní. V Lublině je letecká továrna a mimo ni jsou čtyři továrny na výrobu draků. Dále se připravuje továrna na stavbu leteckých motorů. Odbor pro válečný průmysl a rada válečného průmyslu pilně se zabývají válečnou přípravou Polska (gen. Sigorski).

Dále se dovidáme, že v Rusku má být každý pěší pluk vyzbrojen baterií o 4 doprovodných dělech. Typ děla rozhodnut není. Budto bude dělo rozložitelné na 2 vozech, nebo pro 4 muže, váhy 180 kg a střelí granáty 512 gr na max. 500 m, nebo kartáči na 300 m (systém Resenberg). Nebo bude to automatický kanon váhy 366 kg. se zásobníky o 5 střelách a o rychlosti palby až 100 ran (prvé dělo jen 8 ran za vteřinu).

Škpt. ing. Hájek.

Z CIZÍCH REVUI.

a) Revues francouzské.

Revue Militaire Française.

Prosinec 1925.

Grasset: **Verdun.** První náraz na 72. divisi 21.—24. února 1916. Příprava německé ofensivy. Proč Němci zvolili Verdun za cíl. Příprava k útoku. Prostředky. Všeobecný plán útočný. Metoda útočná. Opevněná oblast verdunská. Dějiny a složení 72. divise. Obranná organisace jejího úseku. Čtyři obranná postavení. Rozčlenění vojska. Dělostřelectvo polní a těžké. Letectvo. (Pokračování.)

Meynier: **Poznámky k zájezdům saharským.** Bezpečnost afrického fran-

couzského území a moderní technika. Válka letecká. Anglické tažení do Somalska. Pěšáci, jezdci, obrněné automobily a doprava automobilní. Letouny dopravní a bitevní. Železnice. Prostředky spojovací a dorozumivací.

Martin: **Armádní skupiny německé za války světové.** Tvoreni německých armádních skupin na frontě západní a východní. Tápání hlavního stanu německého. Dnešní německé mínění.

Gaulle: **Historická úloha francouzských pevností.**

Baills: **Taktické užití ženie** (divise a armádní sbor). Vliv technických

úkolů na rozvinutí vojenských operací. Taktické užití ženie v moderní bitvě. (Pokračování.)

Tanky v Maroku r. 1925.

Revue d'Etudes Militaires.

Č. 19. (1. pros. 1925).

Bruneau: **Tradice a dnešní situace Francie v Syrii.** Situace diplomatická nebo mezinárodní. Zápas s Turky. Solidarita francouzsko-britská. Vnitřní situace politická. Problémy ústavní. Populace. Skupiny náboženské. Zřízení syrské ústavy. Situace hospodářská. Syrská hodnota průmyslová, zemědělská a obchodní.

Sauliol: **Studium práva a škola válečná.**

Č. 20. (15. pros. 1925).

Konkrétní případy pro studium předpisů. Dělostřelectvo. Středisko zpravodajské. Zásobování dělostřeleckým střelivem. Trény bojové a trény plukovní.

Zákonodárství dělnické. Jeho vytvoření a jeho rozvoj v 19. a 20. století zvláště ve Francii. Celkový shluk okolností a myšlenek pudil revoluci francouzskou k tomu, aby neuznala dělnického práva a zabránila jeho vzniku. Ale přesto v 19. stol. se dělnické právo zrodilo hlavně vlivem politickým, hospodářským a sociálním a rozvíjelo se rychle ve Francii i mimo ni. Ve 20. století přispěl nový fakt k rozvoji dělnického zákonodárství: snaha po internacionalisaci.

Č. 21. (1. leden 1926).

Četba z válečné historie. Bitva u Rivoli. Jezdecko od r. 1800 do 1815. Jezdecko v taktice doby revoluční. Národní charakter války z r. 1813. Velitelé podřízení. Velitelství Moltkeho. Ruské velitelství v Mandžursku. Několik taktických poznámek o válce rusko-japonské.

Revue d'Infanterie.

Prosinec 1925.

Barbey-Rac de Saint-Maurice: **Palba. Pěchota v moderní palbě.** Zásobování střelivem. Organizace kulometů.

Cažaban: **Všeobecná charakteristika bojů svedených na jaře r. 1925 v Maroku.**

Bouchacourt: **Pěchota v bitvě.** Studie o útoku 42. divise dne 8. srpna 1918.

P. A. Cour: **Cvičení kádrů v terénu.** Jejich prospěšnost a jak je vésti. Příkla: Dotyk s nepřítelem ve válce pohybové.

Gougeon: **Zastírání v pěchotě.** Materiál a jeho užití. Zastírací práce pěchotní.

Revue du Génie militaire.

Listopad 1925.

Charmasson: **Dílo vojenské ženie v Alžírsku.**

Konstrukce pilotového mostu na těžká břemena pro obec Marby-sur-Seille vybudovaného druhou rotou 9. pluku ženijního od 30. května do 2. dubna 1925. (Údaje číselné).

Konstrukce devíti přechodů pro pěchotu na řece Seille 1. dubna 1925. (Údaje číselné).

Revue Maritime.

Listopad 1925.

De l'Escaille: **Obchodní letectvo a námořní letecká záloha.**

Sée: **Obchodní a námořní vztahy mezi Francií a zeměmi severními v 18. století.**

Raulin: **Tělesné tresty v námořnictvu.**

Revue militaire suisse.

Prosinec 1925.

Feyler: **Švýcarská neutralita, vojenská politika a strategie.**

Ernest Naef: **Letectví.**

Anderegg: **Vývoj švýcarského těžkého dělostřelectva 1815—1925.** Bulletin belge des Sciences Militaires.

Říjen 1925.

Berezje-Colet: **Bohatýr Paris neboli budoucí válka.** Referát o zajímavé brožuře anglického kapitána Liddell Harta: „Paris or the future of war“, která je obhajobou motorisace armády.

De Cal: **Zpravodajský důstojník pěšího pluku.** (Pokračování).

Rousseau: **Střelecké metody.**

Mascart: **Přechody přes řeku pro pěchotu.**

Claeys: **Střelba z kulometů přes vlastní vojsko.**

Listopad 1925.

Helebaut: **Přibližovací pochod a rozčlenění dělostřelectva pro boj pěší divise.**

Donies: **Ofensivní boj pěchoty.** Mechanismus postupu a manévru palby.

Prosinec 1925.

Jobé: **Zásada bitvy.** Tažení r. 1916. Situace koncem roku 1915. Německý plán. Plán dohodový. Bitva u Verdunu.

M. Hans: **Pochody.** Pohyby velkých jednotek.

Stroobants: Kulometry střilející přes vlastní vojsko.

Caesemaeker: **Těžké kulometry německé v boji.** Organizace roty. Počty. Material. Výcvik. Boj.

Revue des Deux Mondes.

Listopad 1925.

Normand: **Úloha pevností za války světové.** Obranná studie proti au-

torům, kteří po světové válce poněkud spěšně a na základě neúplných informací a bez dokumentů dokazovali, že pevnosti již pozbyly svého významu jak s hlediska strategického tak s hlediska taktického. Generál Normand se tomu brání a praví na konci své studie, že jako dělo samo tak ani samy pevnosti nezajistily vítězství, ale přispěly k němu. Jest jich stále nezbytně třeba, ačkoli jsou drahé. Nezapomeňme, že „milióny vydané v míru, ušetří nám miliardy za války.“

b) Revues německé.

Deutsches Offiziersblatt, roč. 1925, sešit 29.—40. (Ve výtahu.)

Plk. Schwertfeger: **Elf Thesen über die Verantwortlichkeiten von 1918. Offensive und Zusammenbruch** (seš. 29.). Plk. Schwertfeger, který měl podat své dobrozdání o příčinách nezdařeného německé ofensivy v březnu 1918 a o dalším shroucení německých front, pojednal o těchto zásadních otázkách: 1. Kdo je odpověden za plán k ofensivě; 2. jaký byl styk mezi OHL a politickým vedením říše; 3. celková situace za úřadování státního sekretáře Kühlmanna; 4. jeho demise; 5. posudek situace říšským kancléřem hrabětem Hertlingem a jeho náměstkem Paye-rem; 6. posudek situace státním sekretářem Hintzem; 7. neúspěch Hintzův zjednatí mír; 8. podmínky příměří ze dne 29. září do 3. října; 10. zaslání návrhu k příměří a k míru říšským kancléřem princem Maxem Bádenským; 11. OHL a výsledky války. — Ppl. Meister: **Petroleum-politik-Weltpolitik** (seš. 39.). Autor podává stav olejového průmyslu v jednotlivých státech, ukazuje na konflikt Anglie s Tureckem o olejové zdroje v Kurdistanu a o těžkém problému zásobování olejem pro Japonsko. — **La France prolongée** (seš. 30. a 31.): promlouvá o koloniální říši francouzské v Africe sahající až k dolnímu Kongu a k Lybické poušti. — **Panik** (seš. 30. Příloha): das Wissen vom Kriege: panika vzniká náhlým abnormálně zvýšeným pudem sebezachování, jenž přepadne shromáždění lidí a zbaví je okamžitě chladné rozvahy; jí předchází vědomí či nevědomě všeobecný strach před smrtí. S touto psychologií masy musí počítati jak vojevůdce, tak i státník. Vrozená nebo výchovou docílená kázeň, jejímž cílem jest působností rozkazu překonat tuto nevypočitatelnou okolnost, selhává zvláště u armády, která bojuje za své ideály a pro svou vlast. Autor míní, že vojsko složené z inteligentních žvlů snáže podlehně panice nežli voje sestávající z primi-

tivních a samostatných vrstev, u kterých kázeň a rozkaz spíše působí. — Gleich: **Einige Bemerkungen zur Frage des Ostaufmarsches** (seš. 32.): polemizuje proti mínění prof. Delbrücka a majora Mayra. — Konrad Leppa: **Aus zwei Fronten** (sešit 32. Příloha: Das Wissen vom Kriege seš. 9.); autor objasňuje podle příkladů ze světové války (fronta rakousko-uherská); že každá operace, vedená ze dvou front, skrývá v sobě zárodek neúspěchu. „Geometrický živel“ Clausewitzův nemůže se srovnávat s myšlenkovým vývojem Conradovým, jenž jako milovník útoku „ze dvou front“ koncipoval svůj úmysl strategické operace v taktickém smyslu. — **Die Gründe für den Niedergang der deutschen Kampfkraft im Herbst 1918** (seš. 33.). Výňatek z referátu gen. Kuhla, který byl podán vyšetřujícímu výboru. **Anaforta** (seš. 33.). Příloha: Die alte Armee: historický náčrt bojů u Dardanel. — Müller-Loebnitz: **Der Mensch und die Schlacht der Zukunft** (seš. 34.); rozbor publikace téhož jména, jejímž autorem je mjr. George Soldan. (Oldenburg, nakladatelství Schelling Gerhard, 1925, cena 2.85 M.). O tomto díle bude ve V. R. později referováno. Mjr. Welsch: **Frankreich und der Drusenaufrstand**; článek vysvětluje příčiny povstání v Syrii.

Gadow, fregatní kapitán: **Die Bilanz Englands** (seš. 35): zdá se, že rozvoj britského imperia dosáhl svého zenitu; výsledek světové války přinesl Anglii nejistotu pro budoucnost. Pplk. Obkircher: **Das Werk des Untersuchungsausschusses über den Zusammenbruch im Jahre 1918** (seš. 35.). Kritika dobrozdání generála Kuhla a plka Schwertfegera, které bylo podáno výboru vyšetřujícímu příčiny zhroucení v roce 1918. — Strutz: **Nowo-Georgiewsk** (seš. 35., příl.), historická studie. — Generál Borries: **Die Anlage der Märzoffensive 1918** (seš. 37.). Kritická historická studie o založení německé ofensivy v březnu 1918. — Major

Welsch: **Der Kampf im Mosul** (seš. 37.). Po světové válce obsadili Angličané celou Mesopotamii a utvořili zde království Iracké. Turecko, neuznavší podmínek míru v Sévrés, činí nároky na olejové zdroje kurdistánské. Tato sporná záležitost přišla před Svaz národů. Svaz míní, že v této věci nemá Svaz národů dostatečné autority. — Mjr. Renner: **Die Herbstschlachten 1915** (příl. seš. 36. a 37.), historická studie. — **Zur unbefangenen Beurteilung des Feldmarschalls Grafen Conrad** (seš. 38.): anonymní autor opravuje zde poněkud entusiastické vylicení povahy a činnosti zemřelého maršála, kterého se mu dostalo od jeho titulů v Rakousku a v Německu. — Mjr. Welsch: **Die Kavallerie des ägyptischen Expeditionskorps 1914—1918** (seš. 38.), (příl. das Wissen vom Kriege čís. 11.); činnost australského jezdeckta na palestinské frontě. — Pplk. Stosch: **Die Politik Italiens 1882 bis 1914** (seš. 39.); krátký náčrt zahraniční politiky italské, zpracovaný podle „dějepisných tabulek“ Viléma II. — V seš. 40. nic důležitějšího.

Marine-Rundschau. Roč. 30. (1925) (viz V. R. VI.). Seš. 3.: Weniger: **Der Flottenangriff gegen die Dardanellen**. (Dokončení). Události od 18. března do doby, kdy bylo upuštěno od dalších marných pokusů, zdolatí úžinu palbou válečných lodí. — Koch: **Die Verwendung der Funktelegraphie während des Weltkrieges besonders vom seestrategischen Standpunkt**. (Dokončení). Autor podává příklady z námořní války, kde bylo radiové telegrafie s výhodou nebo s úplnou nevýhodou užito. Burekhardt: **Untersuchungen über den Stapellauf von Kriegsschiffen**. Obsáhla technická studie o různých zjevech při spouštění lodí na moře. — Pozzi: **Ein marinetechnischer Bericht vor 80 Jahren**; uveřejňuje zprávu, kterou podal rak. kapitán inž. Karl Moering r. 1844 maršálu Radckému o vývoji amerického válečného loďstva, v době tedy, kdy právě plachetní lodi počaly ustupovati parníkům. Ruge: **Einiges über die Gelbsucht**; v německém válečném loďstvu vyskytovala se od 1919 do 1920 žloutenka epidemicky; rozebírány jsou příčiny tohoto zjevu. Jun.

Kriegskunst in Wort und Bild; Berlin 1925. („Offene Worte“).

Sešit III.

Zieten. (1699—1776).

Taktika pěchoty. Zajištění na pochodu.

Článek probírá učenění předvoje, vzdálenosti jeho jednotlivých částí, úkoly předvoje, chování se vůdce předvojové hlídky.

Průzkum.

Děje se hlídkami, slabšími při blízkém průzkumu a silnějšími při bojovém průzkumu a pozorování. Dále pojednává článek o složení hlídek a jich výzbroji a výstroji pro rychlé hlášení. Dvě vyobrazení ukazují činnost průzkumné hlídky.

Řešení 3. úlohy a dána 4. úloha: Předvojová hlídka při delším oddechu na pochodu.

Taktika jezdeckta.

Dáno řešení 1. úlohy s vyobrazením provedení.

Taktika dělostřelectva.

Obsluha pěchotního děla. Kalkulována potřeba personálu (4 jezdců, 5 mužů obsluhy děla a 6 mužů obsluhy muničního vozu) a výzbroje (záměrný kruh, 2 lehké telefony s 2 kapotoucí kabely, 1 světelná pistole, malý praporec, 2 signální tyče, 2 úhloměry, 1 železná dávka stříliva na muničním voze).

Řešení 2. úlohy (zdolání nepřátelských minometů pěchotním dělem); líčena činnost velitele dělostřelecké čety, velitele děla, přesun děla ze zálohy nejprve do pohotovostní, pak palební pozice, maskování děla, zahájení palby a provedení úkolu.

3. úloha: Zničení nepřátelského kulometu pěchotním dělem.

Letectví. Činnost dělostřeleckého letounu v posícní válce.

Moždířová baterie má se zrána zastřílet na nepřátelskou baterii pomocí dělostřeleckého letounu, opatřeného přijímací i vysílací bezdrátovou stanicí. Líčí názorným způsobem odlet letce do prostoru zastřelování, jeho souhry s vlastní baterií, které posílá pokaždé, když se blíží nepřátelské baterii, vyzvání k palbě, a pokaždé, když se blíží vlastní baterii, sdělení o právě pozorované poloze výstřelu, při čemž letce opisuje osmičky.

Spojovací služba.

Řešení 1. úlohy: Postaveny 4 přístroje lampové, tvořící 4 stanice; signalisování dopředu pomocí příčné clony nebo červeného filtru, dozadu otevíráně.

Automobilní služba.

Převaha auta nad koněm jeví se v tom, že může dopravovati veliké náklady za současně úspory personálu, materiálu a místa. Tentýž náklad 4000 kg dopravený jedním těžkým nákladem, autem s jedním řidičem na vzdálenost 100 km za den, potřebuje k dopravě povozy, taženými koňmi: 5 povozů, 10 tažných koní, 5 kočí a 4 dny. Připoje-

né přehledy ukazují srovnání počtu automobilních vozidel v Německu v r. 1914 a 1923 a stoupání jich vývozu v posledních letech. V armádě zkracují se zavedením automobilů délky pochodových proudů, vydání za pohonné hmoty jest nepoměrně menší než za píci pro vozatajskou kolonu. Další přehled uvádí počet automobilních vozidel německé armády koncem války a srovnání počtu automobilních vozidel císařské armády německé v r. 1913 a říšské obrany v r. 1923. Dále pojednává o použití automobilních vozidel u dělostřelectva, telegrafního vojska a automobilního vojska, kde mají hlavně službu zásobovací, dopravu vojsk, štábů a raněných.

Silniční obrněná auta a tanky (Kampfwagen) byly Němcům mírovou smlouvou zakázány. Mimoto pojednáno o automobilních pojízdných dílnách a motocyklech (odděleně pro spojení pochodujících proudů a rekonoskování silnic).

Úloha: Naložení a noční doprava pěší roty auty do fronty.

Služba veterinářská.

Veliký význam této služby pro zachování pochodové pohotovosti jest

v potírání nakažlivých koňských nemocí, které se za války následkem horší péče, námahy, podvýživy a povětrnosti neobyčejně rozmohly a učinily celé pluky, ano i brigády, pro nakažlivé choroby u koní neschopnými pochodu. Tomu bylo čeleno zavedením koňských lazaretů a divisních veterinářů, kteří dbali toho, aby nákazou onemocněli a podezřelí koně byli včas odloučeni a konali časté prohlídky všech koní armády.

Důstojnický sbor veterinářů jest doplňován mladými civilními zvěrolékaři, kteří prodělali půl roku výcviku u jízdní zbraně, půlletní kurs na vojenském podkovářském učilišti v Berlíně a půl roku zkušební praxe jako podveterinář.

• Námořnictví.

V podmořském člunu (dopis velitele německé ponorky).

Líčí svou záchranu a ještě 5 mužů z celé posádky asi 45 mužů z podmořského člunu, který narazil u Dowerské přehrady v hloubi 12 metrů na minu; výbuchem na zádi, u strojů a kormidla poškozen, a z poloviny vodou zatopen klesl do hloubi 38 m na mořské dno.

Mjr. gšt. Svoboda.

c) *Revue maďarské.*

Hadtörténelmi közlemények. XXV. ročník (1924).

1. Dr. Elemér Málynsz: **Dějiny podklad pověstí o Toldim.**

2. Alexander Mértki: **Šarkadští hajduci.**

3. Evžen Gyalóka: **Jelačičovy operační plány v květnu 1849.**

4. Evžen Schwarzer: **Uherští husaři ve světové válce.**

Spisovatel líčí stručně několik zdárných podniků slabších jezdeckých jednotek, jako ataku do boku ruského jízdeckta v listopadu 1914 ve východní Haliči, která pronásleduje část uherského jezdeckta, jež předstíralo ústup. Dále útok palbou do boku Rusů u Gniweczyny v říjnu 1914 a dva příklady pronásledování v roce 1915.

5. Alexander Varga: **Boje u Čebrowa a Worobijowky v červnu a červenci 1916.** Líčí úspěšný obranný boj 32. rakousko-uherské pěší divise ve východní Haliči.

6. Evžen Pilch: **Pozůstalost barona Petra Vécsey-e.**

7. **Návrh na zřízení uherského generálního štábu z roku 1848.**

8. Odbor pro válečné dějiny maďarské akademie věd vypisuje znovu cenu (150.000 uh. korun a 11 dolarů) na dílo, které by dokázalo, že maďarští vojáci nebyli příčinou rozvratu v rakousko-uherské armádě v roce 1918, hlavně ne na italském bojišti.

9. Dr. Emerich Lukinich: **Co předcházelo szatmárskému míru?**

10. Evžen Gyalóka: **Pevnost Šabac v letech 1787 až 1788.**

11. Ernest Godányi: **Hlášení Jelačičovo o bitvě u Hegyes dne 14. července 1849.**

12. Vilém Nagy: **Význam a ohodnocení bitvy u Nagyszeben (Hermannstadt) vzhledem k osvobození Sedmihradska.** Žádné nové poznatky. Autor užil spisů Hindenburgových a Falkenhaynových.

15. Evžen Schwarzer: **Uherští husaři ve světové válce.** (Pokračování.)

Zdařilý protiútok jezdeckého pluku v boji u Železnice dne 22. září 1915. Útoky Farkasova smíšeného oddílu u Darachova a Brikule dne 7. září 1915. Ruské jezdecké oddíly podlehy zde dovednému užití maďarských kulometů, lští a různým atakám.

16. Dr. Jan Szendrei: **Památky z oboru maďarských válečných dějin v zahraničních museích.** (6. pokračování. Drážďany-Karlsruhe).

17. Evžen Pilch: **Pozůstalost generála Michala Fábrého (1809).**

18. Ve stati válečné literatury podává Emil Vadnai dosti obsáhlý posudek Conradova čtvrtého svazku: „Z mé služební doby“. Úsudek je pro Conrada velmi příznivý. Tentýž kritik rozebírá Arzovu knihu: „K dějinám velké války 1914—1918“ a míní, že Arz

u srovnání s Conradem byl jako náčelník gen. štábu vojevůdcem nepatrným.

19. Ernyey Josef podává dosti obsažnou zprávu o Vojenských Rozhledech, IV. ročník, 11. a 12. sešit a o dvou prvních sešitech V. ročníku.

20. Evžen Pálch oznamuje jménem výbor maďarské akademie věd pro válečný dějepis, že XIV. ročník „Maďarského zpravodaje z oboru válečných dějin“ — (Hadtörténelmi közlemények) vycházel ve 2340 výtiscích, že spisovatelé, kteří budou uveřejňováni ve jmenovaném časopise

články, budou dostávat honorář ve výši jedné desetiny peněžitých výdajů pro tisk celého nákladu a že se čestná cena na sepsání nejlepšího díla, kterým by bylo dokázáno, že maďarští vojáci nebyli příčinou zhroucení rakousko-uherské armády v poslední válce, — dobrovolnými příspěvky zvyšuje na celkový obnos 350.000 korun maďarských a 11 dolarů.

Chudší střední školy budou dostávat „Maďarského zpravodaje z oboru válečných dějin“ zdarma.

Kpt. Kavka.

LITERÁRNÍ PŘEHLED.

Literatura česká.

Legionářská literatura:

Vláda Vaněk, **Moje válečná odyssea.** (Osudy starodružníka ve čtyřech dílech.) — V Praze 1925, nákl. knihovny „Obrození“ (sv. 34.). Stran 222.

Světová válka a zahraniční odboj otevřely našim lidem celý svět. Zakřiknutí, pokorní občané habsburské monarchie pocítili teprve v zahraničí neochvějnou sílu k samostatnému životu a revoluční odvahu, neznající žádných překážek. Nadšený zápal rázem vtěloval se v čin, nejromantičtější sny stávaly se skutekem. Není divu, že v takovém ovzduší zejména mladí lidé podnikali věci, jež se našemu čtenáři dneška zdají už téměř neuvěřitelným dobrodružstvím. Činy odvážných jednotlivců zanikaly ovšem, až na malé výjimky, v celkovém toku kolektivního hnutí, ale jest nutno všimnouti si občas také těchto méně známých hrdinů revoluce, kteří z lásky a ideálního zápalu pro věc odboje tolikrát riskovali život v nejnebezpečnějších podnicích na frontě i mimo ni. Šli z jednoho nebezpečí do druhého — ba vyhledávali je přímo — tak prostě a lehce, jakoby to bylo jen plnění samozřejmých povinností.

Pěknou ukázkou takového mladického dobrodružství odvahy jest kniha vzpomínek ruského starodružníka Vládi Vaňka, dnes konsula při čsl. vyslanectví v Paříži. Vylíčené osudy autora, jemuž bylo při vypuknutí války as 18 let, právem možno nazvat odysseou. V roce čtrnáctém dlel v Rusku, byl zaměstnán na čas v redakci „Čechoslovana“ v Kyjevě a chystal se právě na romantickou cestu do Indie, když vypukla válka. Vaněk účastnil se hned

čile v prvních počátcích našeho odboje v Rusku, agitoval pro Družinu, se kterou také odešel na frontu. Tam přihlásil se ještě se 4 jinými družníky na rozvědku do Rakouska a zejména do Prahy, kde měl informovat politické vůdce o revolučním hnutí na Rusi. Při přechodu přes hranice byl však chycen, vyslýchán, vězněn a jen čistou náhodou vysvobozen z bardějovské věznice, když se již k městu blížili Rusové... Do Prahy přijel přes Vídeň, vykonal své poslání, načež usiloval dostati se zase zpět do Ruska. Již v březnu r. 1915 přihlásil se dobrovolně do rakouské armády, na frontě zběhl, dostal se však nejprve k Němcům a teprve od nich podařilo se mu po nových dobrodružstvích přeběhnouti k Rusům. Vrátil se opět k Družině, byl vyznamenán křížem sv. Jiří a jmenován praporčíkem. Brzy podnikl však novou cestu, tentokrát přes Skandinávii do západní Evropy, aby tam organizoval pro štáb ruské jihozápadní fronty službu zpravodajskou, aby informoval o rakouské armádě a byl ovšem i ve spojení s naším odbojem v Praze. V Londýně setkal se s Masarykem, v Paříži s Benešem, Štefánikem a ostatními politickými pracovníky. Na čas pisobil také v Itálii, konečně usadil se ve Švýcarsku, kde pracoval až do konce války.

Historie mladého starodružníka jest tedy velmi bohatá na události, jež, pouťavě vylíčené, dovedou vzbudit opravdový zájem čtenářův a udržeti jej od začátku do konce. Zvláště podrobně a nejzajímavěji psány jsou kapitoly tří prvních částí knihy, obsahující osudy autorovy do jeho návratu k Družině. Cesta na západ a spolupráce s Národní radou jsou podány jen ve zhuštěném přehledu, ačkoliv uvedené interviewy

autorovy s Masarykem, Benešem a j. svědčí, že materiál, nezpracovaný v této knize vzpomínek, stačil by ještě na práce další.

Kromě toho, co pověděl autor o vlastních osudech, jest v knize ovšem i řada věcí všeobecnějšího rázu, jež mají dokumentární cenu pro historii Družiny, pro charakteristiku vedení osvobozenké akce na východě i západě a v neposlední řadě též pro poznání ducha tří armád, v nichž autor během války sloužil, armády ruské, rakouské a německé. S vojenského hlediska jest zejména nutno uvést několik míst, příznačných pro šlendrián, napující ve vojsku ruském. Tak na př. na počátku knihy vyličené, nepromyšlené a zcela povrchní organisování vojenských rozvědek v týlu rakouské armády (str. 56 a další) ukazuje na velkou lehkomyšlnost ruských štábů a na přímé hazardování se životy rozvědků. Velmi komickou byla by dále epizoda o jedné družině ruských rezervistů, kdyby nebyla, bohužel, skončila tak katastrofálně... Tato družina, k níž autor se konečně dostal od Němců, byla pracovním a strážním oddílem za frontovými zákopy a podle toho se také zcela po

domácku zařídila. Zatím však pluk ustoupil v noci ze zákopů, aniž se o tom družina dozvěděla. Ordonanční služba byla organisována totiž tak skvěle, že ji obstarával důstojnický sluha (!); ten ke družině nedošel a ráno se vzdal Němcům... Tím bylo ovšem zaviněno přepadení a úplné zničení družiny. Vaněk zachránil se při tom takřka zrakem (str. 160—8). A menších dokladů o ruské neorganisovanosti a bezplánovitosti je řada!

Pluk. Medek, jenž napsal k Vaňkově knize předmluvu, vyzdvihuje právem nejenom důležitost autorových pamětí pro historii a psychiku legií, nýbrž i nezájatost autorovu v politických sporech, které vnesly tolik rozladění a trpkosti do zahraničního odboje a které dosud nepřebolely... Vaněk dává, jak praví Medek, „každému, což jeho jest!“ Neexistuje pro něj problém „dvojí orientace“: východní a západní. Viděl Východ i Západ při práci. A poznal, že tam i zde čestní a opravdoví pracovníci českoslovenští pracovali pro naši věc stejně nenáročně, poctivě a obětavě. Není-liž krásným činem autorovým, že vydává klidné svědectví pravdě?“ F. Šteidlér.

Cizí literatura vojenská.

a) Ruská.

Ruská literatura o československých legiích.

Naše legie působily na Rusi téměř plyný šest let. S počátku jako nepatrný vojenský útvar, o jehož existenci a významu věděly jen některé kruhy vojenské. Širší ruská veřejnost počala se zajímati o naše legie teprve mnohem později, když vynikl jejich vojenský význam mezi demoralisovaným ruským vojskem za ofensivy Kerenského u Zborova a Tarnopole. Historickým činitelem v dějinách Ruska staly se však naše legie teprve v roce osmnáctém, svým vystoupením proti bolševikům. Tehdy jméno Čechoslováků rozletělo se náhle po celém území ruského státu, bylo symbolem kontrarevoluce se strany sovětů a nadějí nového obrození Ruska se strany ruských protibolševiků. Mezi těmito nebylo ovšem jednoty, a pokroková demokracie, stejně jako živlové konservativní a monarchističtí, usilovali horlivě o to, aby získali naše legie pro realisaci svého programu. Postup našeho vojska a vývoj naší politiky v Rusku v letech 1918—20 jest aspoň v hrubých rysech známý. Jest přirozené, že se v ruském tisku o čsl. legiích mnoho psalo a píše, a že činnost jejich jest různě vykládána a kritisována. Rozhodujícím jest

vždy stanovisko politické strany nebo směru, s něhož se situace posuzuje. Proto není divu, že se setkáváme v oceňování naší historické role v Rusku s posudky diametrálně rozdílnými. Jest vyloučeno, abychom dnes, kdy lze jen kuse sledovati současnou literaturu ruskou, tištěnou jak v sovětské Rusi, tak i v nejrůznějších zemích světa, kde žije ruská emigrace, podají soustavný přehled všeho, co bylo o nás s ruské strany napsáno. Nutno se omeziti jen na literaturu přístupnou, kterou bude později možno postupně doplňovati.

Úvodem budiž zde připomenuta brožurka slavného nestora ruských spisovatelů a známého válečného korespondenta ruských novin Vasilije Němiroviče Dančenka. **První legionáři** (Před půl stoletím). Přeložila z rukopisu Božena Holečková-Seidlová. V Praze 1925. Stran 62. Vydal Kruh Starodružiníků ve prospěch fondu pluk. B. Wucherle. — Brožurka nepojednává sice o našich legiích v Rusku za světové války, ale vřele oceňuje slovanské city několika českých lidí, kteří svou lásku k ruským bratřím projevili velmi obětavě účinnou pomocí ve válce rusko-turecké r. 1877. Autor nazývá je „prvními legionáři“ a spojuje je právem s legiemi naší doby: „... Za onoho krásného dne, kdy junácké řady slavných legio-

nářů procházely kolem nás po Václavském náměstí — tehdy, kochaje se jimi, jejich oduševněnými tvářemi, v nichž — zdálo se — mohl's ještě čísti hrdinné okamžiky velkého pochodu od Volhy k Tichému Oceánu, najednou jakoby tváří v tvář střetl jsem se s těmi třemi bezejmennými Čechy ... A právě proto, že zapomněl jsem jak se jmenovali, viděl jsem a uhlodl jsem je v každém legionáři. Opakovali se ve stu a v tisících tvářích, a ve stužkách válečných vyznamenání na jejich prsou poznával jsem georgievské černooranžové proužky — mých starých přátel, mých krásných Šipeckých Čechů. Což nebyli prvními, kteří — z přibuzenství plemene — zpečetili bratrství dvou národů, přijavše s námi týž hrozný kalich velkého Šipeckého boje?" (str. 5—6).

Krásná tato slova vynikajícího nestora ruských spisovatelů mají dnes zvýšenou cenu proto, že mnozí z ruských emigrantů dívají se na naše legie očima velmi nespravedlivými a nepřátelskými.

Historickou literaturu ruskou, týkající se našich bojů a činnosti v Sibiři v letech 1918—20, možno rozdělit na tři skupiny. Prvá, obsahující spisy bolševické, jest dnes při malé naší znalosti historické práce v sovětském Rusku, poměrně nejmenší. Druhou skupinu tvoří práce bývalých vůdců a pracovníků z řad ruské demokracie, po nejvíce se strany socialistů revolucionářů. Konečně třetí skupina patří ruským monarchistům, nebo lidem konservativním, kteří vidí v revoluci jen největší zločin spáchaný na ruském národě a státu, a v demokracii nebo v socialismu pramen všeho zla. Tato skupina jest poměrně nejčetnější a pokud se týče ocenění historické činnosti našich legií v Rusku, nejmeně spravedlivá, většinou plná urážek a lží.

Přehledneme-li nám dostupnou ruskou literaturu první skupiny, t. j. bolševickou, můžeme prozatím zaznamenati jen několik prací, obsahujících větší nebo menší zmínky o ruských legiích. Podle chronologického pořadí jest to nejprve kniha paměti známé ukrajinské komunistky Jevgenie Bogdanovny Boš, nadepsaná *God bor'by* (Rok boje). Vydal „Istpart“ (zkratka pro historickou komisi komunistické strany v Rusku), nákladem státním v Moskvě a Leningradě r. 1925. Stran 271. Podtitul „Boj o vládu na Ukrajině od dubna r. 1917 do okupace Němců“ vysvětluje obsah knihy. V třetí a zároveň poslední části líčí autorka pokusy ukrajinských bolševiků zdržeti postup německého vojska na Ukrajinu. Přirozeně že zmiňuje se při tom též o bojové účasti čl. legií. Naše boje na Ukrajině, zejména operace

u Bachmače, byly v čl. literatuře legionářské podrobně osvětleny v knize pluk. dra J. Čermáka, jenž na několika místech mluví ovšem také o ukrajinských bolševicích a o pí. Boš, zaujímající tehdy velmi vlivné místo politického komisaře ve štábu bolševického velitele bachmačské fronty V Primjakova. Ocenění bojových zásluh ukrajinských bolševiků, kteří se stali u Bachmače, jak známo, jen shodou okolností nezvanými spojenci našich legií, dopadlo ovšem u Čermáka, podle zásluhy, velmi špatně. V pamětech pí. Boš jeví se sice patrná snaha zachrániti čest rudého vojska a vyzdvihnout na úkor historické pravdy jeho význam a zásluhu na bojišti (str. 203 a j.), ale s druhé strany autorčiny zprávy o demoralisaci opilých vojáků a zejména o řádní velitele Šarova proti vlastním lidem, delegátům gubernského sjezdu sovětů v Konotopě (str. 199—202) ukazují jasně, že vojenská i morální síla rudých obránců Ukrajiny rovnala se skoro nule! Věřim, že pí. Boš, která usilovala o přísnější kázeň a o povznesení revolučního ducha, měla s takovými bandity, jako byl Šarov a spol., mnoho nepřijemné práce. Dělníci vstupující do vojska byli vesměs nováčky, majícími po prvé zbraň v ruce, výběr dobrovolců nebyl vlastně žádný (str. 199) a oddíly jen krajně neochotně zaujímaly bojové úseky, utíkající při prvním nebezpečí v panice zpět (str. 204).

Nestranný čtenář nebude se tudíž jistě diviti tomu, že s takovým spojencem nechtělo míti naše velení nic společného a že chování se čl. štábu k rudým velitelům, jež se tak nemile dotýkalo pí. Boš (str. 198) bylo sice korektní, ale velmi odměřené. Bolševické velení spoléhalo fakticky vlastně jen na Čechoslováky a to jak v Kyjevě, tak i u Bachmače, bájilo pořád cosi o posílách, ač vědělo, že sotva mohou přijít, a přijdou-li, že to bude jen polekané stádo necvičených nováčků nebo banda dobrodruhů, s nimiž se na frontě ničeho nepořídí.

Naše pluky, procházejíce v plném pořádku Kyjevem na druhý břeh Dněpru, byly kyjevským Rusům vzorem vojenské disciplíny, posledním zbytkem veliké ruské armády, rozpadnuvší se v chaosu revoluce ... Připouštím však v tomto případě pravdivost tvrzení pí. Boš, že právě tento ústup čl. pluků působil velmi tísnivě na bolševické dělníky, kteří se domnívali, že Čechoslováci budou hájiti vlády ukrajinských sovětů proti Němcům: „Ustupujeli taková armáda, co můžeme dělat my...?“ (str. 165). Vina nebyla tu ovšem na Čechoslovácích, nýbrž na těch, kdož šířili falešné zprávy o čl. obraně Ukra-

jiny, ačkoliv sověty musily přece dobře vědět, že ústup legii děje se jen v zájmu jejich transportu do Francie a že k bojům s Němci dojde jen tehdy, budou-li tyto cestě legii klásti překážky. Toto základní nepochopení plánů Čechoslováků při evakuaci z Ukrajiny proniká i spisem pí. Boš. Je už v povaze lidí, že hledají vždy nějakého viníka, na něhož by uvalili aspoň část odpovědnosti a viny za vlastní nemožnost nebo neúspěchy...

Nejvíce ovšem zpráv o našich legiích nutno hledati v sovětské literatuře historické, věnované čsl. protibolševickému vystoupení a občanské válce v Rusku a Sibiři v letech 1918—1920. Monografické zpracování tohoto dějinného období v bolševické literatuře dosud chybí, ale jak po stránce politické, tak i vojenské se historický materiál plně shledává, po částech publikuje a zpracovává. Poměrně nejvíce obtíží poskytuje tu shromažďování pramenného materiálu k historii první fáze našich bojů v r. 1918. Archivy vojenských jednotek bolševických vykazují z té doby největší mezery, mnoho dokumentů se ztratilo nebo bylo zničeno a byly ovšem i boje, v nichž dispošice a rozkazy pro krátkost času a anarchii vojenské správy se dávaly jen ústně. Některé písemné dokumenty, pocházející od vojensky neškolených velitelů, jsou opět takového rázu, že pro historii boje ničeho nepřinášejí, kromě bezcenných frází o revoluční disciplíně a udatnosti bolševických vojáků. Při těchto nedostatcích historického materiálu jest přirozené, že hlavní zřetel se obrací na sbírání paměti účastníků. Materiálem tohoto druhu jest vyplněn zejména první svazek široce založeného sborníku „**Revoljucija na dalnem vostoce**“, vydávaného „Ispartem“ od r. 1923. O našich legiích po stránce vojenské jsou v tomto svazku zmínky jen nepatrné. Vztahují se k bojům skupiny Gajdovy a vladivostocké v létě r. 1918, ale doplňují spíše jen naše vědomosti o stavu bolševických oddílů v těchto bojíchúčastníků. Svou vojenskou méněcennost a v určitých případech i velkou demoralisaci vnitřní oproti vojenské zdatnosti a ukázněnosti našich legií pisatelé přiznávají. Historie anabase Gajdovy skupiny týká se několik poznámek v článku J. Seryševa. Vooruženaja bor'ba za vlast' Sovetov na Dal'nem Vostoce, pak v článku Reznikova (Izgoj). Revoljucionnaja chronika Zabajkalja 1917—1918 g. g. a ve vzpomínce milosrdné sestry O. Joganonové. O Čechoslovácích skupiny vladivostocké zmínjuje se na více místech hlavní redaktor uvedeného sborníku A. N. Jarenko ve svém „Dnevniku

komunista“. Autor vidí ovšem v našich vojácích jen nástroj reakce a kontrarevoluce; teprve později v r. 1919 získávají jeho sympatii aspoň ti, kdož prováděli známý odboj proti politickému a vojenskému vedení ruských legií.

Jedním z prvních pokusů o odborné vylíčení historicky významné operace u Kazaně v r. 1918 jest studie K. Podgoreckého, **Bor'ba za Kazan'**, uveřejněná ve třetí knize „Sborniku trudov Voennno — naučnogo obščestva pri Voennnoj akademii“ r. 1922 (Sborník vychází ve státním nakladatelství v Moskvě). Autor čerpal z vojenských archivů i ze svědectví účastníků. Téma operace kazaňské vybral si nejspíše proto, že dobytí Kazaně od rudého vojska 10. září r. 1918 jest opravdu přelomem strategické situace a válečného štěstí na volžsko-uralské frontě, začátkem naší obrany a ústupu z řady východoruských měst, pro bolševiky pak základem pro bojovou iniciativu a útočný plán nově reorganizované rudé armády. Dobytí Kazaně našim vojskem 6. a 7. srpna 1918 stalo se vlastně proti vůli velitele fronty por. Čečka, a, třebaže znamenalo vrchol našich vojenských úspěchů ve východním Rusku a znamenitě pozvedlo i politickou váhu protibolševického hnutí, bylo hned od začátku patrné, že při pasivnosti a hlavně při nedostatku vojenské obětavosti Rusů se tak ohromná fronta udržeti nemůže. Jest známo, že právě tyto bezdárné pro nás boje u Kazaně podlomily bojovou sílu našich vyčerpaných oddílů a že jejich demoralisace byla nutným důsledkem bolestných neúspěchů česko-ruské spolupráce, tak slibně zahájené.

Autor zmíněné studie neviděl sice do poměrů, jak se vyvíjely na straně nepřítelově, ale přece vytýká bilým, podle zkušenosti z bojiště, nedostatky sebeobětavosti a strach před ztrátami (str. 30—31, 39 a j.). Vojenskou zdatnost nepřítelovu v technickém ohledu cení však vysoko a neskrývá po této stránce naprostý nepochměr u vojska bolševického. Nepřítele nazývá společným jménem „Čechobolševgardějci“ nebo „Bělo-Čechi“, čsl. pluk (první) pokládá za odpůrce nejvážnějšího, z částí ruských pak batalion důstojnický. Písemných dokumentů z naší strany měl autor velmi málo. Na str. 22. cituje jen jeden rozkaz, platící skupině pluk. Petrova (na levém břehu Volhy), v němž jsou však uvedeny i dispošice skupiny z pravého břehu, vedené čsl. pluk. Švecem. Autor ukazuje čísla, že již v první polovině srpna byla číselná převaha na straně rudých (str. 23). A jelikož rudým, jak vidno z dalšího, nově posily stále přibývaly, byl tento nepochměr sil ke dni dobytí Kazaně v první polovině září

ještě větší. Tato okolnost, jistě velmi závažná, neměla však chyběti v konečném resumé autorově, kde se srovnávají přednosti i slabiny obou bojujících stran a nad míru vyzdvihuje se zejména revoluční obětavost rudých, zvítězivi nad dokonalejší technikou bílých... (Str. 39.)

Našemu vojsku věnuje autor, kromě toho, ještě malou poznámku, svědčící opět o velikém a pronikavém významu kazaňského vítězství: „...Pod Kazaní po prvé jest čsl. vojsko těžce poraženo operačně i morálně, ztrácí víru ve své síly i právo a při ústupu začíná mitingovati a rozkládati se, odpíraje útočiti (znovu) na Kazaň.“ (Str. 39.)

Menší zmínku o našich legiích v Sibiři s počátku r. 1920 přináší v témž Sborníku uveřejněný článek Polákův, Dejstvíja 5-j Krasnoj

armii ot reki Tobol do ozero Bajkal (kniha druhá, str. 70—105). Autor omezil se jen na konstatování fakta, že čsl. vojsko v době bojů rudých s Kolčakovci hájilo sibiřskou trať a bojovalo s povstalci, za porážky Kolčakovy armády počalo se pak evakuovati na východ a odjížděti domů (str. 101). Pátá sovětská armáda narazila počátkem roku dvacátého svým převodem, 30. divísi, na poslední eseloný československé. Autor zaznamenává boj 15. ledna v okolí města Kainska (správně Kanska, p. ref.) a koncem ledna u Nižněudinska (str. 102). Historii jednání o příměří líčí však zcela nesprávně. Na konci opět jen konstatuje, že příměří, uzavřené 7. února bylo naším vojskem zachováno. Jakékoliv kritiky našich legií po stránce vojenské nebo politické se autor zdržel.

F. Šteidler.

b) Francouzská.

Richard Grelling: *La „Campagne innocentiste“ en Allemagne et le Traité de Versailles.**)

Německo není odpovědné za válku, či alespoň není odpovědnější nežli ostatní evropské státy, které byly vtahovány do posledního světového konfliktu. To je heslo, které v Německu již po 6 let vyvolává čím dále tím větší počet těch, kteří žádají revisi mírové šmlouvy versaillské a kteří by chtěli, aby se vrátily staré cisařské tradice.

Aby odhalil tuto kampaň, prohlašující nevinu Německa, počíná Němec, Richard Grelling, vydávati souhrnné dílo „Monografie o příčinách války“, ve formě knihy shora uvedené.

Navazuje na některé z argumentů nejčastěji uváděných, jež mají prokázati tak zvanou nevinu Německa; autor této studie nepřestává na tom, že vyvrací tyto argumenty. Naopak, staví proti nim přesné doklady, které znovu dokazují těžkou odpovědnost, již na sebe Německo uvalilo v červenci 1914 rozhodnutím svých imperialistických vůdců a které varují před proradností a budoucími následky tohoto tažení, prokládající německou „nevinost“.

Richard Grelling odhaluje mimo jiné též bluff, spojený s pověstným pro-

cesem v Mnichově 1922 proti Kurtovi Eissnerovi, bývalému presidentu bavorské Rady, jenž byl obžalován z padělání oficiálních dokumentů, kterýžto proces může podle autora dokázati nanejvýš, že: „mezi tisíci důkazy viny jsou všeho všudy čtyři dokumenty, částečně zvrácené, částečně reprodukované s mezerami mezi písmenami.“ Dokazuje, že Německo v roce 1914 ani se nesnažilo vyhnouti se konfliktu, ani se vážně nestaralo o lokalisaci konfliktu, o níž vědělo, že je nemožná!!! Nynější tažení, snažící se dokázati nevinu Německa, je právě tak fanatické a lživé, nesvědomité, slepé a zhoubné v každém ohledu, jako kampaň pangermanská, imperialistická a militaristická, vedená před rokem 1914 za účelem vyvolání války.

Grelling je z těch, kteří krok za krokem sledovali spory o příčinách světové války a kteří mají odvahu hlásati pravdu, byť i byla proti zájmům vlastní země. Začal svůj boj již v r. 1915, napsav „J'accuse“... a pokračuje nyní v boji proti propagandě z Wilhelmstrasse. Poněvadž nemohl v Německu najíti vydavatele, obrátil se ve Francii na „Société de l'Histoire de la Guerre“, která převzala ochranu jeho nových publikací. Argumentace jeho je přesvědčivá a přispívá ke stanovení skutečné odpovědnosti za poslední veliký světový konflikt.

Major Le Forestier.

*) Práci přeložil z němčiny Louis Moreau. Cena 8 franků, nakladatel p. Al. Costes, 8, Rue Monsieur le Prince, Paris 1925.